

MÉDIA, IDENTITÁS, LOKALITÁS

Szerkesztette:

Fejős Sándor

Forró Lajos

Pusztai Virág

A kötetben szereplő tanulmányok
konferenciaelőadás formájában elhangzottak
2022. április 6-án, a kötettel azonos címet viselő
tudományos tanácskozáson.

Szervezők:

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet,
Mozgóképkultúra Tanszék
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottság
Állampolgári Kompetenciák Munkabizottsága

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Szeged, 2022

A kötet megjelenését támogatta
a Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Tudományos Pályázata

Szakmai lektorok:

Fejős Sándor
Forró Lajos
Pusztai Virág

Szöveggondozó:

Pető Bálint

Borítóterv:

Toldi Gergő

ISBN (nyomtatott): 978-615-5946-83-7

ISBN (pdf): 978-615-5946-84-4

Kiadja:

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2022

TARTALOM

Előszó	7
--------------	---

I. SAJTÓ, TÖRTÉNET, LOKALITÁS

Döbör András: Az 1830-1831-es lengyel nemzeti felkelés hírei az Erdélyi Híradó és a Jelenkor reformkori hírlapokban	11
Pető Bálint: Bűnözők Szentesen az 1870-es években, a helyi sajtó tükrében	28
Bene Zoltán: A „tettekre ébredés”-től az „alkotás”-ig. A publicista Asbóth János és a közjó.	37
T. Molnár Gizella: A Szegedi Szemle a lokális identitás szolgálatában	45

II. MÉDIA, MŰVÉSZET, HATÁS

Sándor János: Művészet-e a média?	57
Tolnai Szabolcs: A tér teatralitása az Exodus c. előadásban	63
Vörös Csaba Levente: Etika és fotográfia, avagy az etika helye és szerepe a fotográfiában.	71
Dudás Ádám Adrián: Visszhangkamra és identitás	83
Szirmai Éva: (Média)háborúk, járványok, politika. Globális kihívások a lokális hírközlésben.	90

III. FILM, TELEVÍZIÓ, BEFOGADÁS

Fejős Sándor: Az 1944/45-ös délvidéki magyarellenés atrocitások napjaink dokumentumfilmjeinek tükrében.	103
Forró Lajos: Kurucok a Magyar Televízióban. A Tenkes kapitánya.	112
Pusztai Virág: A néző identitáskereső törekvései a mozgóképes univerzumokban	119
Tóth Zoltán János: Részvétel és rajongás konfigurálása a transzmediális franchise-okban	130

IV. KOMMUNIKÁCIÓ, SZOCIALIZÁCIÓ, TOLERANCIA

Hervé-Lóránth Ervin – Kegyes Erika: A közösségi média hatása a nyelvi és vizuális kommunikációra.	141
Bozsó Renáta – Patkósné Hanesz Andrea – Urbanik Tímea: A tizenévesek médiahasználatának jellemzői az olvasáskutatások tükrében . . .	164

Prieara Dóra Katalin: Szülők, példaképek, influenszerek – Miként befolyásolja a média és a látott minta az identitást és az egészséget? . . .	176
Hosszu Tímea – Váróczy Viktória: Én mondom, te mondd, ők mondják. Hogyan hat a fogyatékos emberek társadalmi befogadására az újmédia?	154
Tiszai Luca: „Hallatlan?!” Egy merész szitkom sorozat gyógypedagógus szemmel	183
Szerzőinkről	191
Abstracts	197

ELŐSZÓ

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet Mozgóképkultúra Tanszéke (illetve annak jogelődje, a Mozgóképkultúra Szakcsoport) a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottság Állampolgári Kompetenciák Munkabizottságával karöltve eddig két médiatudományi konferenciát szervezett azon koncepcióval, hogy a „médiá” kifejezés mellé minden évben két másik hívószót helyez, és az ilyen fogalomhármások által felkínált asszociációk mentén várja a kutatók előadásait. Az első konferencia és kötet a *Média, közösség történet* címet viselte, ezúttal pedig az „identitás” és a „lokalitás” szavakat hívtuk játékba.

Az identitás a létezőnek azon tulajdonsága, amely alapján önmagával azonos. Minden ember több, különféle (pl. kulturális, etnikai, nemzeti, politikai, vallási, spirituális, nemi, szakmai stb.) identitást egyesít magában. Noha ezek folyamatosan alakulnak és talán sohasem szilárdulnak meg teljesen, mégis fontos, nélkülözhetetlen összetevői a személyiségnek, nélkülük nem tudnánk, kik vagyunk. Identitásaink megképződését, formálódását számos tényező, információ, tapasztalat befolyásolja. Mivel a XXI. században élő ember információinak és tapasztalatainak jelentős részét a médiából szerzi be, nem nehéz meglátni a kapcsolatot a média és az identitás fogalma között. Annál nehezebb feladat feltárni ennek a kapcsolatnak a természetét, működését, kiterjedtségét, következményeit. A kötetben olvasható tanulmányok ehhez a nehéz, de napjainkban kiemelten fontos munkához járulnak hozzá.

A lokalitás fogalma – amely az utóbbi évtizedben egyébként is felértékelődött a tudományos kutatásokban – szintén szorosan hozzákapcsolható a „médiá” és az „identitás” kifejezésekhez. Napjainkra mind a történeti, mind a néprajzi, a szociológiai, a művészet-történeti, a társadalomföldrajzi, a neveléstudományi, a nyelvészeti vagy épp a kulturális antropológiai kutatásokban nyilvánvalóvá vált, hogy a jelenségekről csak úgy alkotható hiteles összkép, ha azt a mikroszinten zajló folyamatok, helyi sajtóságok figyelembevételével alkotjuk meg. A helyi jelleg hat az identitásra is, a média pedig mindkettőre. A mediális tartalmak erősíthetik is, gyengíthetik is a helyhez fűződő identitást, az egyes településekhez, régiókhöz kapcsolódó médiumok pedig hű tükrök lehetnek egy-egy korszaknak vagy jelenségnek. Ezt is jól példázzák a kötetben helyet kapott tanulmányok.

Az első, *Média, közösség, történet* című tanácskozássra 2021-ben a Covid-19 világjárvány miatt csak online kerülhetett sor. 2022 áprilisában azonban már a személyes találkozás lehetősége is adott volt, ezért a jelen kötetet megelőző, *Média, identitás, lokalitás* című rendezvényen találkozhattak egymással a kutatók, az oktatók, a hallgatók és a gyakorlati szakemberek. A média területén felbecsülhetetlen jelentősége van a hasonló

találkozásoknak, az elméleti és a gyakorlati oldal párbeszédének, illetve a sokat tapasztalt médiaszakemberek és a jövőben mediális tartalomkészítéssel foglalkozni kívánó fiatalok találkozásának.

E kétnapos találkozó magába foglalt egy tudományos konferenciát és egy szakmai napot. Utóbbin a régió helyi televízióinak képviselői tartottak előadásokat, bemutatták a televíziójuk történetét, műsorstruktúráját. Egy kerekasztal-beszélgetés keretében szó esett a lokális televíziózás előtt álló feladatokról, kihívásokról. A közönség soraiban a jövő televíziós műsorkészítői is helyet foglaltak, a Mozgóképkultúra Tanszék hallgatói nagy számban voltak jelen. Betekintést nyerhettek a helyi televíziózás világába, a Makói Városi Televízió, a Csaba TV, a Csongrád TV, az Orosházi Városi TV és a szabadkai Pannon RTV működésébe, a televíziós szakmával járó felelősségbe.

Ezen kötet, melyet most az olvasó a kezében tart, a rendezvény első feléhez, a tudományos konferenciához kapcsolódik, szerzőink az ott elhangzott előadásaikra alapozva készítették el a benne szereplő tanulmányaikat. A tartalomjegyzéken végigtekintve láthatjuk, hogy a hívószavak – média, identitás, lokalitás – milyen sokrétű reflexiókat váltottak ki az előadókból, és mennyire aktuális problémakörök megvitatása felé nyitottak utat.

A kötet erőssége a színességében rejlik, hiszen nem csak vegytiszta médiaelméleti problémák kerülnek benne terítékre – a szerzők egy részének nem is a média a fő kutatási területe. Ám, mivel az életünk számos szegmensére gyakorol egyre erőteljesebb hatást a tömegkommunikáció, a tudományos párbeszédet aligha lehet elszigetelt egységekbe száműzni. Fontos a multidiszciplináris megközelítés és a tág rálátás, amelyhez az alább olvasható tanulmányok kétségkívül hozzájárulnak. Felvillantják, hogyan hat a média a történelmi események megítélésére, a nyelvre, az egészségre, a művészetre, a kultúra-fogyasztási szokásokra vagy épp bizonyos társadalmi csoportok befogadására. Tekintve, hogy a szervezés háttérét egy pedagógusképző kar adja, nem meglepő, hogy több tanulmány foglalkozik azzal, hogy a fiatal korosztály hogyan készíthető fel e hatásokra.

Az első fejezet sajtótörténeti témákat vonultat fel, a másodikban pedig olyan tanulmányok kaptak helyet, amelyek a média és a művészet kapcsolatát boncolgatják, illetve néhány újmédia-jelenséget járnak körbe. A harmadik a mozgóképek – dokumentumfilm, játékfilm, televíziós sorozat – irányából közelíti meg az identitás kérdéskörét. A zárófejezet pedig a média kommunikációban, szocializációban, egészségnevelésben, érzékenyítésben betöltött szerepével foglalkozik.

A szervezők ezúton is köszönetet mondanak az előadóknak és a kötet szerzőinek a gördülékeny együttműködésért, emellett köszönet illeti a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar vezetőségét is a rendezvény és a könyvkiadás támogatásáért!

A szervezők és a szerkesztők nevében:

Pusztai Virág